

A lokális identitás kérdése az olaszországi Scuola di Barbiana reformpedagógiai modell pedagógiai koncepciójában

A XI. Országos ÉKP Konferencián megtartott előadás szövege

Orosháza, 2006. április 27-29.

A lokális identitás kérdése a globalizációs törekvések árnyékában

Mindannyian tudjuk, hogy az elmúlt évtizedek világfejlődési tendenciái a globalizáció irányába tartanak. A globalizáció magával hozta a világtársadalom koncepciójának kialakulását, ami új gondolkodásmód, új értékek és életstílus elterjedését eredményezte.

A globalizációnak azonban nemcsak a gazdaságra és a társadalomra van hatása, hanem a kultúrára is. A határok megszűnésével és a migráció növekedésével megindult a kultúrák keveredése, a multikulturalizmus kialakulása. Ez pedig mélyen érinti elsődlegesen a nemzeti identitást, de azon túlmenően a lokális identitást is. A lokális identitás és ezen keresztül a nemzeti identitás megőrzésében kiemelt szerepe van az oktatásnak. Fontos a tananyagba beemelni a tanulók közvetlen környezetéből azokat az elemeket, amelyek hozzájárulnak a gyerekek lokális identitástudatának erősítéséhez, megőrzéséhez és így ellensúlyozni tudják a globalizáció káros hatásait.

Olaszország reagálása a globalizációra

Mivel kutatási témám egy részét az olaszországi Scuola di Barbiana reformpedagógiai modell tanulmányozása teszi ki, így találkoztam ennek a modellnek a pedagógiai koncepciójával, amit a „kapcsolódás pedagógiájának” neveznek.

A globalizáció hatásai Olaszországban már jóval előbb érezhetőek voltak, mint nálunk és ebből kifolyólag az ezekre való reagálás is előbb megtörtént. Az oktatás területén a lokális identitás megőrzésére tett lépések közül az egyik a kapcsolódás pedagógiájának koncepcióján alapuló projektek megszervezése volt. De mielőtt ezekről a projektekről szólnék, szeretném röviden bemutatni a Scuola di Barbiana reformpedagógiai modellt és a kapcsolódás pedagógiájának koncepcióját.

Scuola di Barbiana és a kapcsolódás pedagógiája

Először szeretném röviden felvázolni azokat gazdasági és társadalmi körülményeket, melyek között ez az iskola kialakult.

Az iskola kialakulásának gazdasági és társadalmi háttere

Barbiana, a kis olasz hegyi falu, Firenzétől nem messze a Mugello-völgyben helyezkedik el, ami az akkori viszonyok között elszigetelt volt a környező településektől. Don Lorenzo Milani, a helyi pap alapította az iskolát a II. világháború utáni években, 1959-ben, amit saját lakásának hátsó szobájában rendezett be. Az itt tanuló diákok hátrányos helyzetűek voltak, általában anyagi okok miatt más lehetőségük nem nyílt a tanulásra vagy más iskolákban nem tudták teljesíteni a követelményeket és megbuktak, azaz nem nőttek fel az iskola elvárásaihoz. (Győri Anna, 1989.)

A rendkívül szegényes körülményeket jellemezte, hogy nem voltak tankönyvek, egy összevont osztályban folyt a tanítás egy tanárral. Továbbá nem volt osztályzás, nem voltak vizsgák, nem ismerték a buktatást és az évisméltést, aminek ilyen körülmények között értelme sem lett volna. Az iskola ennek ellenére eredményesen működött, az ott tanuló diákok közül sokan sikeres külső vizsgát tettek, később pedig tanárok és kutatók váltak belőlük.

Az iskola pedagógiai gondolata: *A kapcsolódás pedagógiája*

A tantermi elrendezést tekintve a körkörös forma volt a jellemző és az oktatás egész nap folyt, reggeltől estig, gyakran még vacsora után is.

A kapcsolódás pedagógiájának alapvető jellegzetessége, hogy a tananyag kapcsolódott a környezethez, az emberi igényekhez és szükségletekhez. Don Milani az életből való, egyedi tanórákat szervezett: A tananyagot mindig a valóságból vezette le. Abból a környezetből indult el, ahol éltek.

Saját maguk építettek színpadot, ahol aztán ők adták elő színdarabokat. A diákok megtanultak fényképezni, a filmet előhívni, nagyítani és fixálni. Az úton elfogtak egy viperát, és mielőtt elpusztították volna, alaposan tanulmányozták és összehasonlították a látottakat azzal, amit a könyvekben olvastak róla.

A kapcsolódás nemcsak a tananyag és a környezet között állt fenn, hanem a plébános és tanítványai, a tanítványok családjai és Barbiana lakosai között. Az iskolában a mester és diákok közösen állapították meg a szabályokat, melyek így számukra is elfogadhatóak voltak.

Il laboratorio massimo: a műhely

Il laboratorio massimo, a műhely, ahol a munka folyt. Saját készítésű eszközökkel - mint teleszkóp, teodolit, fotólabor - volt felszerelve, amelyeket a különböző órákon használtak. Az órák nem a hagyományos értelemben vett tanórák voltak és sokszor nem is az iskolában zajlottak, hanem a szabadban, közvetlenül a környezetben, amiről éppen tanultak. A tanulás folyamatában a következő eszközök és tantárgyak játszottak fontos szerepet:

Történelem-földrajz

Sajátos történelemszemléletet képviselt. Az események vizsgálata közben mindig a jelenkor eseményeitől indulva haladt visszafelé, ugyanis azt vallotta, hogy a diákok jobban meg tudják érteni azt, amiben élnek, mint azt, ami évszázadokkal, évezredekkel ezelőtt történt. Ehhez újságokat olvastak és levelezést folytattak, melyeket azután egymással megvitattak. A történelmi események tárgyalása során térképeket készítettek, ami szorosan összeforrt a földrajzzal, ahol ezeket a nyelvi, gazdasági és politikai jellegzetességekkel is illusztrálták.

Idegen nyelv

Az idegen nyelvet is rádióból magnószalagra rögzített dalok, autentikus szövegek alapján, vagy külföldi munkavállalás esetén idegen nyelvi környezetben sajátították el. Soha nem tanórán, hanem mindig szabadidejükben. Nem a szabályok és a kivételek elsajátítása volt a cél, hanem a hatékony idegen nyelvi beszéd képességének elérése. A lehető legtöbb idegen nyelv elsajátítását tűzték ki célul, mivel azt vallották, hogy nemcsak olaszok vannak a világon és nyelvismeret nélkül nem lehet megvalósítani a kommunikációt a nem olasz anyanyelvűekkel. (Die Schülerschule ..., 1984., 24.)

A kapcsolódás pedagógiáján alapuló projektek a nemzeti és lokális identitás megőrzésére

A globalizációs folyamatok és a fogyasztói társadalom által közvetített kultúra szétrombolta Olaszországban a régi paraszti és munkás népséghez kötődő értékeket. A kuriozitás, az intelligencia és a fantázia háttérbe szorul a tömegkultúrával szemben. (Martinelli, 1997.) Ennek a problémának a megoldására dolgozott ki a *Centro Formazione e Ricerca don Lorenzo Milani e Scuola di Barbiana* olyan a kapcsolódás pedagógiáján és don Milani pedagógiai elképzelésein alapuló projektet, amely illeszkedik az iskolát érintő

reformelképzelésekhez, multimédiás didaktikai technológiákat alkalmaz és a tananyag, ill. a tanulás környezetének megválasztásában ragaszkodik ahhoz, hogy a gyerekek közvetlen környezetéhez kapcsolódjon. Ennek megvalósítására konferenciákat, továbbképzéseket szerveztek, különböző projekteket dolgoztak ki iskolákkal közösen együttműködve.

A dokumentációs központ célkitűzése ezzel pedig az, hogy létrehozza a barbiana-i kísérlet ismerethátterét és igazolja az iskola reformjában való alkalmazhatóságát.

Befejezésül pedig idézni szeretnék egy mondatot azoktól a diákoktól, akik Barbiana-ban jártak iskolába és sokan közülük az előbb említett projekten dolgoznak: *„A barbiana-i iskolában mi, a hegyvidék fiai, megtaláltuk identitásunkat és azokat az eszközöket, amelyek megadták nekünk azt a képességet, hogy teljességre juttassuk kultúránkat.”* (Die Schülerschule. 1984)

Irodalom:

GYŐRI Anna: Itáliából indult el ... Tudósítás a Barbiana pedagógiai mozgalomról. In: Magyar Pedagógia 1989. No. 2

Die Schülerschule von Barbiana. Brief über die Lust am Lernen. Mit einem Vorwort von Peter Bichsel. Berlin, Klaus Wagenbach Verlag, 1984.

MARTINELLI, Edoardo: Pedagogia dell'aderenza. Vicchio di Mugello – Firenze Polaris, 2002.